

با اصول پیشگیری از خشونت و بدرفتاری با کودکان آشنا شوید

رفتن به جنگ کودک آزاری

دکتر سوسن دولت آبادی

رئیس اداره تأمین و ارتقای سلامت اجتماعی
دانشگاه علوم پزشکی مشهد

اهداف آموزشی

امید است خوانندگان محترم پس از مطالعه مقاله:

راهکارهای پیشگیری از کودک آزاری در سطح خانواده، جامعه و مدارس را شرح دهند.

نحوه کمک به کودکانی که مورد آزار قرار گرفته اند را بیان کنند.

مقدمه

حقوق کودکان در ایران آمیخته‌ای از قوانین شریعت، قوانین ملی و کنوانسیون‌های بین‌المللی از جمله کنوانسیون حقوق کودک است. یونیسف از تدوین سیاست‌های تقویت مراقبت از کودک در برابر هر گونه خشونت حمایت می‌کند که شامل خشونت عاطفی، جسمی، جنسی و غفلت می‌شود و نیز سایر اشکال نوظهور آسیب و سوءاستفاده که ممکن است در خانه، جامعه محلی، مدرسه یا

فضای مجازی رخ دهد. ثابت شده است که خشونت علیه کودکان سلامت روحی و جسمی کودک را مختل می‌کند، بر عملکرد تحصیلی آن‌ها تأثیر منفی می‌گذارد و نحوه تعامل آن‌ها با جامعه را تغییر می‌دهد. در این حوزه، کودکان دارای معلولیت، کودکان در شرایط کار و کودکان تحت مراقبت‌های جایگزین در معرض خطر جدی قرار دارند. برخی از اشکال بدرفتاری مانند تنبیه بدنی از نظر اجتماعی پذیرفته شده و در عمل استفاده می‌شود.

قوانین داخلی، تنبیه بدنی کودکان توسط والدین و قیم قانونی آنها را به دیده اغماض می‌نگرد. با این حال قانون می‌گوید: «به استناد این حق نمی‌توانند طفل خود را خارج از حدود تأدیب، تنبیه نمایند.» (ماده ۱۱۷۹ قانون مدنی ایران). استفاده از هر نوع تنبیه بدنی طبق ماده ۸۱ آیین‌نامه اجرایی مدارس (۱۳۹۰) در مدارس ایران ممنوع است.

راه‌های جلوگیری از کودک‌آزاری

کودک‌آزاری یک معضل جدی و آسیب‌زا است که می‌تواند تأثیرات عمیق و طولانی‌مدتی بر سلامت جسمی و روانی کودکان داشته باشد. برای مقابله با این مشکل، ضروری است که اقدامات پیشگیرانه و حمایتی در سطح خانواده، جامعه و فردی انجام شود. این اقدامات باید شامل سطح خانواده، جامعه و فردی باشند تا بتوان به طور مؤثر از بروز این معضل جلوگیری کرد.

۱. آموزش والدین برای پیشگیری از کودک‌آزاری

یکی از مهم‌ترین روش‌ها برای پیشگیری از اذیت‌شدن کودک، آموزش صحیح والدین است. والدین باید با مهارت‌های فرزندپروری آشنا شوند تا بتوانند به شیوه‌ای غیرخشنونت‌آمیز و مؤثر با فرزندان خود رفتار کنند. این آموزش‌ها شامل روش‌های صحیح تربیت، مدیریت خشم و ایجاد محیطی حمایتی و امن برای کودک می‌شود. این کار نه تنها به کاهش رفتارهای آزاردهنده کمک می‌کند، بلکه باعث تقویت روابط خانوادگی و افزایش سلامت روانی کودکان می‌شود.

۲. ایجاد محیط امن و حمایتی

محیط خانوادگی تأثیر عمیقی بر رشد و سلامت روانی کودک دارد. فراهم کردن فضای عاطفی و امن به کودک احساس آرامش و ثبات می‌دهد و او را از آسیب‌های احتمالی دور نگه می‌دارد. والدین باید تلاش کنند تا از بروز اختلافات خانوادگی در حضور کودک جلوگیری کرده و محیطی حمایتی و آرام برای او فراهم آورند.

۳. تقویت گفت‌وگو و ارتباط صمیمی

ارتباط صمیمی بین والدین و کودکان می‌تواند نقش

مهمی در پیشگیری از کودک‌آزاری ایفا کند. ایجاد کانال‌های گفت‌وگوی باز و صمیمی به کودکان این امکان را می‌دهد که مشکلات و نگرانی‌های خود را براحتی بیان کنند. والدین باید به فرزندان خود گوش دهند و به نیازهای عاطفی آنها توجه کنند تا کودک احساس امنیت و اعتماد به نفس بیشتری داشته باشد.

۴. آموزش مهارت‌های مقابله با استرس برای جلوگیری از کودک‌آزاری

آموزش مهارت‌های مدیریت استرس به والدین یکی دیگر از راه‌های پیشگیری از اذیت‌شدن کودک است. والدین باید بتوانند استرس‌های روزمره را به طور مؤثر مدیریت کنند تا از بروز رفتارهای خشنونت‌آمیز در مواقع بحرانی جلوگیری کنند. این مهارت‌ها شامل تکنیک‌های آرامش‌بخشی، تکنیک‌های تنفس عمیق و مدیریت زمان می‌شود.

۵. افزایش آگاهی عمومی

آگاهی عمومی یکی از عوامل کلیدی در پیشگیری از اذیت‌شدن کودک است. آموزش و اطلاع‌رسانی به اقشار مختلف جامعه درباره کودک‌آزاری، علایم آن و نحوه گزارش موارد مشکوک می‌تواند به پیشگیری از این معضل کمک کند. این آموزش‌ها باید به طور گسترده و در قالب‌های مختلف، از جمله رسانه‌های اجتماعی، برنامه‌های تلویزیونی و کارگاه‌های آموزشی ارایه شود.

۶. حمایت از برنامه‌های آموزشی جهت پیشگیری از کودک‌آزاری

حمایت از برنامه‌های آموزشی در مدارس و مهدکودک‌ها برای آموزش مهارت‌های زندگی و خودمراقبتی به کودکان نیز اهمیت زیادی دارد. این برنامه‌ها به کودکان کمک می‌کنند تا با مهارت‌های ضروری برای حفاظت از خود آشنا شوند و از بروز این مشکل جلوگیری کنند.

چگونه به کودکانی که مورد آزار قرار گرفته‌اند کمک کنیم؟

برای کمک به کودکانی که مورد آزار قرار گرفته‌اند،

است یا در صورت دخالت شما، امنیت کودک به خطر می‌افتد، باید بلافاصله به مراجع قانونی و مراکز حمایتی گزارش داده و حمایت عاطفی و روانی لازم از کودک را فراهم کرد. همچنین می‌توانید با تماس با اورژانس اجتماعی (۱۲۳) از مددکاران آن یاری بگیرید. کودک آزاری معضلی است که برای ریشه کنی آن باید نگاه‌ها از درمان به پیشگیری معطوف شود. راه‌حل‌های پایدار و ماندگار در گروی افزایش آگاهی، بهبود قوانین، ایجاد فرهنگ حمایتی و تعاملات بین‌المللی است.

تا زمانی که جامعه به این مقوله به صورت مسئولانه نگاه نکند و راه‌حلهایی جامع و مؤثر برای پیشگیری ارایه ندهد، نمی‌توان انتظار داشت که این معضل به طور کلی حل شود. پس با هم به سوی آینده‌ای روشن‌تر و ایمن‌تر برای کودکانمان گام برداریم.

نتیجه‌گیری

پیشگیری از خشونت و بدرفتاری علیه کودکان تنها با تغییر نگرش جامعه و اجرای سیاست‌های جامع امکان‌پذیر است. آموزش والدین، ایجاد محیط‌های امن، تقویت ارتباطات خانوادگی، مدیریت استرس و افزایش آگاهی عمومی از جمله راهکارهای مؤثر در این مسیر هستند. همچنین حمایت قانونی و اجتماعی از کودکان آسیب‌دیده باید در اولویت قرار گیرد تا آنان بتوانند در محیطی امن و بدون ترس رشد کنند. ریشه‌کن کردن کودک‌آزاری نیازمند همکاری خانواده‌ها، نهادهای آموزشی، سازمان‌های حمایتی و جامعه بین‌المللی است. تنها با چنین رویکردی می‌توان آینده‌ای روشن‌تر و ایمن‌تر برای کودکان رقم زد؛ آینده‌ای که در آن هر کودک فرصت شکوفایی و زندگی سالم را داشته باشد.

باید اقدامات دقیق و همدلانه‌ای انجام داد. این اقدامات نه تنها به بهبود وضعیت کودک کمک می‌کند، بلکه به او اطمینان می‌دهد که در مسیر بهبودی قرار دارد و از حمایت لازم برخوردار است.

• درک احساسات کودک برای درمان کودک‌آزاری

درک احساسات کودکی که مورد کودک‌آزاری قرار گرفته اهمیت زیادی دارد. یکی از وظایف مهم در کمک به کودکانی که مورد آزار قرار گرفته‌اند، این است که به آن‌ها اطمینان داده شود که مقصر اتفاقاتی که برایشان رخ داده، نیستند. کودکانی که دچار آزار شده‌اند، احساسات پیچیده‌ای از جمله ترس و اضطراب را تجربه کرده و ممکن است احساس گناه کنند و خود را مسؤول بدانند. به‌ویژه اگر خانواده در پی این آزار دچار مشکلاتی شود، این احساس گناه می‌تواند تشدید شود. حمایت از کودک با تقویت اعتماد به نفس و ایجاد حس امنیت در او، کمک می‌کند تا بتواند این احساسات را مدیریت کند و فرآیند بهبودی را آغاز کند. مهم است که به کودک اطمینان داده شود که او در این وضعیت مقصر نیست و باید در محیطی امن و حمایتی قرار گیرد.

• امنیت در درجه اول اهمیت قرار دارد

اگر احساس می‌کنید که کودک در معرض خطر

منابع

- www.unicef.org/iran
- امیدنیا سهیلا، فتحعلی لواسانی فهمیه، عباچی زاده کامبیز، بسته آموزشی مداخلات توانمندسازی در پیامدهای نامطلوب سلامت اجتماعی، تهران، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشتی، ۱۳۹۵
- جعفری زهرا، هدایتی وحید، یآوری فاطمه، مجموعه تنقیح شده اسناد بین‌المللی مربوط به حقوق اطفال و نوجوانان، معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضاییه، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، اردیبهشت ۱۴۰۴